

Dunbollsteologi och kristen tro.

Den utmaning som kyrkan står inför från frågande, medvetna ateister och agnostiker söker man från kyrkans sida komma undan genom *dunbollsteologi* eller tystnad. Det var författaren och journalisten Lena Andersson som i en artikel i D.N. 19.10.2014. skrev att *Gud är större* (titeln på en bok av A. Jackelén) är ett exempel på den tankelättja svenska kyrkans ledarskap ofta flyr in i för att slippa svara på frågor. Hon menar att vad dunbollsteologerna som har makten i svenska kyrkan tycks ha som ideal är att ju mer viktlost och konturlöst ett tankegods är desto mer fullfjädrat.

Saken har blivit föremål för en viss reaktion och diskussion i kyrkliga kretsar men har efterhand avstannat. Man tycker sig höra ett eko från Hedeniusdebatten för 70 år sedan, något som tyder på att denna inte har fått sin lösning så som man har velat hävda.

Från kyrkans sida tycks man mena att det som inte kan diskuteras kan inte diskuteras. Det gäller det ofattbara och oåtkomliga i Guds väsen. Att ta detta som intäkt för att inte alls behöva svara och inte vilja diskutera är dock förmätet och kan liknas vid en flykt från något som verkar störande. Vi lever ju alla i samma värld och har att brottas med samma existentiella frågor och Gud måste på något vis ha med livet här på jorden att göra om man inte har en deistisk syn. Låt oss se något på det som Lena Andersson avfärdar som dunbollsteologi.

Världsalltets dolde Gud.

O du som är bortom allting, hur kan man kalla dig något annat?

Vilken sång kan ge uttryck åt dig? Inget ord beskriver dig.

Du ensam är ofattbar, allt som tänks kommer från dig.

Du är var och en och ingen.

Alla namn är dina – vad skall jag kalla dig, du, den ende som inte kan nämnas vid namn?

(Gregorios av Nazianzos, 300 t. - Ur dogmatiska dikter)

Detta är ord och tankar om Gud som även tillhöriga andra religiösa traditioner än den kristna i stort kan instämma i. Unikt för det kristna är att Jesus har kommit för att visa oss vem denne Gud är genom att, själv Gud, födas, leva och verka bland oss här på jorden med en uppgift och ett erbjudande om att rädda oss. *Det finns en enda Gud som har uppenbarat sig genom Jesus Kristus, sin Son. Det är hans ord som har framgått ur tystnaden.* (Ignatios av Antiochia, 100 t.).

Man kan tycka att detta som är det kristna svaret kunde ha framförts som ett svar på anklagelsen för dunbollsteologi och man frågar sig varför kyrkan i stället reagerade med tystnad. För båda sidor i debatten, den som inte blev av, handlade saken mera om biologi och filosofi än om teologi. Journalisten som säger sig vara ateist kan knappast ha uppfattat Jesus som något mer än en judisk profet. Kyrkans ledande teologer, som de blev kallade här, har heller inte någon klar uppfattning om Jesu person, påverkade av den postmoderna synen och den liberala teologins invändningar. Vad som återstår är tillvarons existentiella frågor om lidande, mening och dödens verklighet. Dessa berör oss alla antingen vi vill det eller inte och man tycker sig höra frågor som – hur kan man tro på Gud när det ser ut så här och inte

har väl kyrkan något svar på det. Det är mycket nonchalant att då fly undan till att Gud vet allt bättre och nöja sig med det. Kanske är det vad som återstår sedan man har sakat sitt *trumfkort* – Jesus.

Gudsmänniskan

För Kristi människokärleks skull har den som står över varje väsen gjort avkall på sitt mysterium. Han har uppenbarat sig för oss genom att bli människa. Ändå har han trots denna uppenbarelse – eller för att använda ett mera gudomligt uttryckssätt, mitt i denna uppenbarelse – bevarat sitt mysterium. Jesu mysterium förblir dolt. Inget förstånd och inget förnuft har kunnat förstå honom i honom själv. Han förblir ofattbar hur man än uppfattar det.

(Dionysios Areopagita, 500 t.).

Från början har det varit vittnenas och kyrkans övertygelse att Jesus var något utöver det vanliga, som man förvånades och förbluffades över och inte helt kunde förstå. Först tog man bara emot vittnesmålen om honom, sedan tog det lång tid innan man kunde enas om vem han var i trosbekännelsens form. Både Gud och människa, mysteriös och kan inte helt begripas, människa som vi kan uppleva, se, höra, samtala med och ta på. Hur kan man i dag omtolka jungfrufödelsen, undren och uppståndelsen utan att de mister sitt innehåll och Jesus blir kvar som människa och profet? Då har kyrkan inget att komma med till alla som frågar efter svar om livet och döden. Hur tänker man sig denna symboliska omtolkning? Är vittnenas berättelser om undren och om möten med den uppståndne bara efterkonstruktioner? Alla dessa synpunkter är kända och självklara inom teologin men de behöver tydligen ställas på nytt inte minst för att folk i allmänhet inte känner till dem.

Vad kan då ha haft avgörande betydelse för en mera avvaktande teologi hos kyrkans ledande personer? Svaren finns i dominerande insikter och uppfattningar inom naturvetenskap (främst fysik och biologi) och filosofi. En fysiker kan bejaka att Gud kan ha skapat universum och fastställt dess lagar (deism) men inte att Gud också ingriper i livet på jorden (teism). Enligt postmodernismen finns det ingen objektiv sanning, bara personliga åsikter, var och en skapar sin egen privata värld. Detta omöjliggör mission och förkunnelse i klassisk bemärkelse och medför en förskjuten tolkning av Jesus till en profet för kärlek och fred. Tänk om Paulus i sin mission hade gett efter för sin tids dominerande filosofi om att uppståndelse från de döda var en omöjlighet, eller att Jesu under måste ha med trolldom och magi att göra för annars var de inte möjliga. Hans fariseiska bakgrund och uppståndelsetro hade uppenbarats för honom i mötet med den uppståndne Herren, han visste att Gud genom Jesus hade ingripit i skeendet på ett sätt som aldrig hade hänt och inte var möjligt enligt vårt sätt att se. Så kunde det uppfattas också av vår tids teologer för utan det hade vi inte haft någon kyrka.

Till sist kan man fråga sig vad journalisten och ateisten Lena Andersson var ute efter med sin anklagelse mot kyrkans ledare för dunbollsteologi. Hon måste väl ha haft ett visst intresse för kyrkan och den kristna synen i existentiella frågor, kanske mest i negativ bemärkelse, för hon menade sig

kunna visa på kyrkans ointresse och undanflykter i avsaknad av svar.

Salt eller Spegel

Kanske skulle kyrkans svar, om de framfördes av dess ledande personer, inte skilja sig så mycket från ateisters och agnostikers? Låt oss se och jämföra några huvudpunkter.

Ämbetet – Här skulle full enighet råda om att kyrkans långa patriarkala styre har fått ge vika och ämbetet öppnats för kvinnor fullt ut. Det är för båda sidor en fråga om jämlikhet och rättvisa.

Äktenskapet – Är en fråga om att likställa andra former av samlevnad, ett kärleksfullt accepterande av sådana som länge bemötts med hårdhet och dömande. Att också två mäns eller två kvinnors förhållande, om så önskas, kan bli till äktenskap är bara rätt och riktigt. Förkunnelse och mission – Att kyrkans satsar på att tala om kärlek och fred och människors lika värde oavsett deras åsikter låter bra i en ateists öron. Olika budskap och övertygelser i centrala trosfrågor måste accepteras och mission i gammal form kan alltså inte längre bedrivas. Dop och Nattvard – Varför behöver man fortsätta med detta? Som en högtid för namngivning i ett vackert rum, javisst, men nattvarden måste för ateisten framstå som något främmande, en gammal offerkult. Barn och ungdomsverksamhet – är bra för kamratskap och gott uppförande i jämlikhetens namn.

Återstår de existentiella frågorna om livet, lidandet och döden – Ateister har inget svar, agnostiker säger sig inte veta om det finns något. Vilket är kyrkans svar?

Jonas Falck